

CENTRUM MEDYCZNE KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO

Program specjalizacji

w dziedzinie

PERIODONTOLOGII

dla lekarzy dentystów posiadających specjalizację I stopnia w dziedzinie
chirurgii stomatologicznej lub stomatologii ogólnej

AKTUALIZACJA 2018

Z upoważnienia Ministra Zdrowia
DYREKTOR
Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wzroszego
Jakub Berezowski

13 LIS. 2018

Warszawa 2014

*zgodnie z załącznikiem nr 6, pkt II „Wykaz specjalizacji lekarsko-dentystycznych”,
lp. 4, do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 2 stycznia 2013 r. w sprawie specjalizacji
lekarzy i lekarzy dentystów (Dz. U. poz. 26)*

Program specjalizacji opracował zespół ekspertów w składzie:

1. Prof. dr hab. Renata Górńska – konsultant krajowy w dziedzinie periodontologii;
2. Prof. dr hab. Jadwiga Banach – przedstawiciel konsultanta krajowego;
3. Prof. dr hab. Tomasz Konopka – przedstawiciel konsultanta krajowego;
4. Prof. dr hab. Maria Chomyszyn-Gajewska – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego;
5. Lek. dent. Anna Lella – przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej;
6. Prof. dr hab. Wysokińska-Miszczuk – przedstawiciel Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

I. CELE SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

1. Cele ogólne

Celem szkolenia specjalizacyjnego jest poszerzenie wiedzy teoretycznej i praktycznej w diagnozowaniu, profilaktyce i leczeniu chorób przyzębia oraz błony śluzowej jamy ustnej na poziomie umożliwiającym samodzielne prowadzenie usług leczniczych według najwyższych standardów obowiązujących w stomatologii. W dążeniu do tego celu zakłada się opanowanie przez lekarza dentystę pełnego zakresu wiedzy specjalistycznej nakreślonej przez ten program, nabycie umiejętności chirurgicznego leczenia periodontopatii i patologii śluzówkowo-dziąsłowych. Poszerzenie wiedzy w zakresie promowania zdrowia, elementów medycyny ratunkowej i profilaktyki oraz diagnostyki zakażeń chorób zakaźnych. Ponadto założeniem szkolenia specjalizacyjnego jest doskonalenie osobowości lekarza dentysty, kształtowanie postaw etycznych, wypracowanie obowiązku ciągłego poszerzania i pogłębiania umiejętności teoretycznych i praktycznych oraz wprowadzania nowych osiągnięć do praktyki periodontologicznej.

2. Uzyskane kompetencje zawodowe

Lekarz dentysta po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii uzyska szczególne kwalifikacje umożliwiające zgodnie ze współczesną wiedzą medyczną:

- 1) diagnozowanie i leczenie zapalnych i niezapalnych postaci przyzębia, agresywnych zapaleń przyzębia oraz chorób przyzębia będących wynikiem chorób ogólnoustrojowych, leczenia w zakresie chirurgii periodontologicznej i śluzówkowo-dziąsłowej oraz leczenia schorzeń błony śluzowej jamy ustnej;
- 2) orzekanie o potrzebie rehabilitacji leczniczej, czasowej niezdolności do pracy, uszczerbku na zdrowiu, wydawania zaświadczeń lekarskich o stanie zdrowia pacjentom ubiegającym się o przyznanie świadczeń z zabezpieczenia społecznego choroby i jej następstw;
- 3) przygotowywanie opinii, zaświadczeń i wniosków dotyczących leczonych chorych;
- 4) udzielania konsultacji lekarskich w dziedzinie periodontologii lekarzom innych specjalności;
- 5) prowadzenie promocji zdrowia i zapobiegania chorobom i urazom;
- 6) wykonywanie indywidualnej, specjalistycznej praktyki lekarskiej lub udzielanie świadczeń zdrowotnych w ramach grupowej praktyki lekarskiej w dziedzinie periodontologii;
- 7) kierowanie kliniką, oddziałem lub przychodnią periodontologii;
- 8) kierowanie szkoleniem specjalizacyjnym w dziedzinie periodontologii innych lekarzy dentystów;
- 9) kierowanie eksperymentem medycznym w dziedzinie periodontologii.

3. Uzyskane kompetencje społeczne

Lekarz dentysta w czasie szkolenia specjalizacyjnego kształtuje i rozwija postawę etyczną oraz doskonali kompetencje zawodowe, a w szczególności:

- 1) kierowanie się w swoich działaniach nadrzędną zasadą dobra chorego;
- 2) respektowanie społecznie akceptowanego systemu wartości oraz zasad deontologicznych;
- 3) umiejętność podejmowania decyzji oraz gotowość wzięcia odpowiedzialności za postępowanie swoje i powierzonego sobie zespołu;
- 4) umiejętność właściwej organizacji pracy własnej i harmonijnej współpracy w zespole;
- 5) umiejętność nawiązywania relacji z pacjentem oraz rodziną i opiekunem pacjenta, z poszanowaniem godności osobistej oraz różnicowania kulturowego, etnicznego i społecznego;
- 6) znajomość psychologicznych uwarunkowań relacji lekarz-pacjent;
- 7) umiejętność przekazywania informacji o stanie zdrowia, rokowaniach i postępowaniu diagnostyczno-terapeutycznym.

II. WYMAGANA WIEDZA

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii wykaże się przedstawioną poniżej wiedzą:

- 1) rozwój fizyczny i psychiczny człowieka z uwzględnieniem norm rozwojowych i wybranych zagadnień z zakresu psychologii;
- 2) rozwój zęba i przyzębia;
- 3) anatomia, fizjologia i patologia tkanek przyzębia;
- 4) rola śliny w fizjologii i patologii jamy ustnej – skład, funkcje, testy ślinowe;
- 5) choroby układowe i ich wpływ na stan jamy ustnej;
- 6) zasady postępowania resuscytacyjnego bezprzyrządowego;
- 7) postępowanie w ostrych stanach zagrożenia życia;
- 8) wybór odpowiednich środków i metod do znieczulania miejscowego z zakresu periodontologii;
- 9) rozpoznawanie i postępowanie w powikłaniach po znieczuleniu;
- 10) poznanie farmakologii leków związanych z praktyką stomatologiczną;
- 11) poznanie nowoczesnych i bezpiecznych metod kontroli bólu i strachu wykorzystywanych podczas leczenia stomatologicznego;
- 12) umiejętność współpracy ze specjalistami w innych dziedzinach stomatologicznych i ogólnolekarskich;
- 13) umiejętność posługiwania się nowoczesnym piśmiennictwem i wykorzystywania wiedzy do rozwiązywania trudnych problemów klinicznych;
- 14) promocja zdrowia jamy ustnej – profilaktyka chorób przyzębia;
- 15) nadwrażliwość zębiny – etiopatogeneza, obraz kliniczny, postępowanie lecznicze;
- 16) profilaktyka chorób błony śluzowej jamy ustnej oraz profilaktyka onkologiczna;
- 17) planowanie postępowania profilaktyczno-leczniczego periodontopatii z uwzględnieniem indywidualnych czynników choroby;
- 18) prognozowanie chorób przyzębia;
- 19) epidemiologia chorób przyzębia;
- 20) etiopatogeneza, diagnostyka, różnicowanie chorób przyzębia i ich rokowania;
- 21) rola płytki nazębnej i innych czynników w etiologii chorób przyzębia;

- 22) zasady farmakoterapii chorób przyzębia (leczenie miejscowe oraz leczenie ogólnoustrojowe);
- 23) zasady opracowywania mechanicznego korzeni – instrumentarium periodontologiczne, skaling nad- i poddziąsłowy;
- 24) zasady rozpoznawania i leczenia zespołów endo-perio;
- 25) zasady leczenia chirurgicznego w zespołach endo-perio (hemisekcja, radektomia);
- 26) zasady leczenia chirurgicznego chorób przyzębia (chirurgia periodontologiczna i śluzówkowo-dziąsłowa);
- 27) zasady leczenia protetycznego chorób przyzębia (diagnozowanie i leczenie zgryzu urazowego, zaburzeń czynnościowych, zasady szynowania zębów, rehabilitacja protetyczna);
- 28) zasady leczenia perioortodontycznego wtórnego urazu zgryzowego i recesji dziąseł;
- 29) zasady diagnostyki i leczenia chorób błony śluzowej jamy ustnej;
- 30) zasady diagnostyki i leczenia chorób dermatologicznych mających swoje odzwierciedlenie w jamie ustnej;
- 31) przykry zapach z ust – etiopatogeneza, obraz kliniczny, postępowanie zapobiegawczo-lecznicze;
- 32) współczesne metody diagnostyki obrazowej w stomatologii;
- 33) sposoby rejestracji badań klinicznych;
- 34) etyczne i prawne aspekty prowadzenia specjalistycznej praktyki lekarskiej;
- 35) zasady profilaktyki oraz zwalczania zakażeń szpitalnych i racjonalnej antybiotykoterapii.

III. WYMAGANE UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNE

Oczekuje się, że po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii lekarz dentysta wykaże się umiejętnościami:

- 1) przeprowadzenia badania klinicznego i epidemiologicznego stanu przyzębia;
- 2) zaplanowania i zinterpretowania badań dodatkowych w periodontologii;
- 3) zaplanowania i wykonania diagnostyki obrazowej;
- 4) diagnozowania i różnicowania chorób przyzębia i patologii okołowszczepowych;
- 5) wykonania profesjonalnych zabiegów profilaktycznych w zapaleniach dziąseł i przyzębia;
- 6) wykonania procedur niechirurgicznego leczenia periodontologicznego;
- 7) wykonania chirurgicznych zabiegów płatowych na przyzębiu;
- 8) przeprowadzenia procedur regeneracyjnych tkanki przyzębia;
- 9) pobierania przeszczepów z błony śluzowej podniebienia;
- 10) wykonania chirurgicznych zabiegów poszerzenia, augmentacji strefy dziąsła i pogłębienia przedsionka;
- 11) leczenia chirurgicznego otwartych przestrzeni międzykorzeniowych;
- 12) wykonania zabiegów chirurgicznych na wędzidełkach;
- 13) pokrycia recesji dziąsła;
- 14) przygotowania chirurgicznego do leczenia protetycznego;
- 15) przygotowania tkanek przyzębia do leczenia ortodontycznego;
- 16) wszczepiania implantów zębowych;
- 17) leczenia patologii okołowszczepowych;
- 18) zastosowania laseroterapii ze wskazań periodontologicznych;
- 19) przeprowadzenia analizy zwarcia;

- 20) unieruchamiania zębów;
- 21) przeprowadzenia badania klinicznego błony śluzowej jamy ustnej;
- 22) zaplanowania i zinterpretowania badań dodatkowych w chorobach błony śluzowej jamy ustnej i ślinianek;
- 23) pobrania materiału z jamy ustnej do badania cytologicznego i histopatologicznego;
- 24) pobrania materiału z jamy ustnej do badania mikrobiologicznego i mykologicznego;
- 25) diagnozowania i różnicowania chorób błony śluzowej jamy ustnej (wad rozwojowych, chorób infekcyjnych, aftoz, zmian w jamie ustnej w przebiegu chorób ogólnych lub skóry, zmian i stanów przednowotworowych, chorób języka, chorób warg, zaburzeń wydzielania śliny, stomatopatii protetycznych, alergii oraz wywołanych niepożądanym działaniem leków chorób swoistych);
- 26) leczenia farmakologicznego i chirurgicznego chorób błony śluzowej jamy ustnej;
- 27) praktycznego wdrożenia zasad profilaktyki onkologicznej w jamie ustnej, w tym minimalnej interwencji antynikotynowej;
- 28) wykonania czynności w stanach zagrożenia życia,
- 29) rozpoznawania rodzajów bólu, oceny klinicznej (w tym ilościowa i jakościowa) oraz wiedzę na temat aktualnych zasad leczenia bólu wg WHO.

IV. FORMY I METODY SZKOLENIA

A – Kursy specjalizacyjne

Uwaga: Lekarz dentysta uzyska zaliczenie tylko tych kursów, które zostały wpisane na prowadzoną przez CMKP listę kursów specjalizacyjnych, publikowaną corocznie na stronie internetowej CMKP: www.cmkp.edu.pl.

Czas trwania kursów jest określony w dniach i godzinach dydaktycznych, przy czym 1 godzina dydaktyczna = 45 minut. Łączny czas trwania poszczególnych zajęć dydaktycznych w trakcie jednego dnia kursu nie może przekraczać 8 godzin dydaktycznych.

Wybrane kursy specjalizacyjne mogą być realizowane w formie e-learningowej.

1. Kurs wprowadzający: „Podstawy diagnostyki i leczenia niechirurgicznego w periodontologii”

Zakres wiedzy:

- 1) wprowadzenie w problematykę, cele i obszar działania danej specjalności oraz zadania, kompetencje i oczekiwane wyniki kształcenia specjalisty w dziedzinie periodontologii;
- 2) wprowadzenie do zagadnień klinicznych objętych programem szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii;
- 3) zagadnienia bezpieczeństwa w opiece zdrowotnej dotyczące bezpieczeństwa pacjentów i lekarzy;
- 4) podstawy dobrej praktyki lekarskiej, w tym zasady praktyki opartej na rzetelnych i aktualnych publikacjach – podstawy periodontologii wspartej dowodami naukowymi;
- 5) formalnoprawne podstawy doskonalenia zawodowego lekarzy;
- 6) etiopatogeneza chorób przyzębia;
- 7) epidemiologia chorób przyzębia;
- 8) diagnostyka różnicowa chorób przyzębia;
- 9) instrumentalne i farmakologiczne leczenie niechirurgiczne;
- 10) algorytmy leczenia periodontologicznego zapaleń przyzębia;
- 11) podstawy farmakoekonomiki w periodontologii;

- 12) znaczenie fazy podtrzymującej w leczeniu kompleksowym zapaleń przyzębia;
- 13) instrumentarium w niechirurgicznym leczeniu periodontologicznym;
- 14) podstawy onkologii.

Zajęcia praktyczne:

- 1) diagnozowanie chorób przyzębia;
- 2) określanie wskaźników stanu higieny, stanu zapalnego i przyzębia;
- 3) badanie kliniczne i epidemiologiczne stanu przyzębia;
- 4) profesjonalne zabiegi profilaktyczne;
- 5) skaling nad- i podziąsłowy, wygładzenie powierzchni korzeni – instrumentarium.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych), w pierwszym roku trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

2. Kurs: „Podstawy chirurgii periodontologicznej”

Zakres wiedzy:

- 1) anatomia tkanek zdrowego i zmienionego patologicznie przyzębia;
- 2) kwalifikacja pacjentów z zapaleniem przyzębia do zabiegu chirurgicznego;
- 3) zasady znieczulania w stomatologii i powikłania po znieczuleniu;
- 4) cięcia, techniki formowania płatów i szycie w periodontologii;
- 5) zasady mikrochirurgii periodontologicznej, instrumentarium mikrochirurgiczne;
- 6) estetyczna chirurgia resekcyjna (gingiwoplastyka, dowierzchołkowe przesuwanie płatów, gingiwoosteoplastyka);
- 7) leczenie resekcyjne otwartych przestrzeni międzykorzeniowych;
- 8) leczenie chirurgiczne nadziąsłaków.

Zajęcia praktyczne:

- 1) nauka podstawowych cięć, tworzenia płatów i szycia w periodontologii – kurs fantomowy;
- 2) instrumentarium mikrochirurgiczne;
- 3) asystowanie i samodzielne wykonywanie zabiegów omawianych na kursie.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych), w pierwszym roku trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

3. Kurs: „Choroby błony śluzowej jamy ustnej”

Zakres wiedzy:

- 1) budowa błony śluzowej jamy ustnej, specyfika wykwitów na błonie śluzowej jamy ustnej;
- 2) wady rozwojowe jamy ustnej;
- 3) diagnostyka, różnicowanie i leczenie chorób infekcyjnych jamy ustnej (bakteryjnych, grzybiczych i wirusowych);
- 4) diagnostyka, różnicowanie i leczenie aftoz;
- 5) diagnostyka, różnicowanie i leczenie zespołu pieczenia jamy ustnej;
- 6) choroby języka i warg;

- 7) stomatopatie protetyczne i ich leczenie;
- 8) alergie w jamie ustnej i objawy niepożądanego działania leków w jamie ustnej – diagnostyka i różnicowanie.

Zajęcia praktyczne:

- 1) pobieranie materiału do badania mikrobiologicznego lub mykologicznego;
- 2) leczenie stomatopatii protetycznych;
- 3) diagnozowanie alergenów stomatologicznych.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych), w drugim lub trzecim roku trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

4. Kurs: „Choroby błony śluzowej jamy ustnej i profilaktyka onkologiczna”

Zakres wiedzy:

- 1) symptomatologia dermatoz na błonie śluzowej jamy ustnej;
- 2) histopatologia nabłonka jamy ustnej;
- 3) zmiany i stany przednowotworowe w jamie ustnej;
- 4) rak błony śluzowej jamy ustnej – epidemiologia, etiopatogeneza, czynniki ryzyka i diagnostyka różnicowa;
- 5) profilaktyka onkologiczna jamy ustnej, w tym zasady minimalnej interwencji antynikotynowej;
- 6) choroby krwi i układu krwiotwórczego mające swoje odzwierciedlenie w jamie ustnej;
- 7) choroby ślinianek;
- 8) zaburzenia wydzielania śliny – przyczyny i postępowanie.

Zajęcia praktyczne:

- 1) pobieranie materiału do badania cytologicznego i histopatologicznego;
- 2) diagnostyka histopatologiczna zmian przednowotworowych i raka błony śluzowej jamy ustnej;
- 3) diagnostyka histopatologiczna chorób ślinianek, zasady biopsji cienkoigłowej;
- 4) usuwanie zmian przednowotworowych jamy ustnej.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych), w drugim lub trzecim roku trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

5. Kurs: „Chirurgia regeneracyjna przyzębia”

Zakres wiedzy:

- 1) wskazania do chirurgii regeneracyjnej przyzębia;
- 2) zasady formowania płatów i szycia w chirurgii regeneracyjnej;
- 3) materiały do regeneracji tkanek przyzębia: wszczepy, przeszczepy kostne i materiały kośćozastępcze, błony regeneracyjne, białka pochodne matrycy szkliska, czynniki wzrostowe;
- 4) sterowana regeneracja tkanek przyzębia i kości;
- 5) techniki złożone w chirurgii regeneracyjnej;

- 6) ocena skuteczności metod regeneracji tkanek przyzębia w leczeniu kieszonek kostnych;
- 7) leczenie regeneracyjne otwartych przestrzeni międzykorzeniowych.

Zajęcia praktyczne:

- 1) nauka podstawowych cięć, tworzenia płatów i szycia w periodontologii regeneracyjnej – kurs fantomowy;
- 2) asystowanie i samodzielne wykonywanie zabiegów regeneracyjnych w leczeniu kieszonek kostnych;
- 3) asystowanie i samodzielne wykonywanie zabiegów regeneracyjnych w leczeniu otwartych przestrzeni międzykorzeniowych.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych), w drugim lub trzecim roku trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

6. Kurs: „Laseroterapia w periodontologii”

Zakres wiedzy:

- 1) zasada działania laserów;
- 2) lecznicze możliwości laseroterapii w stomatologii;
- 3) lasery stosowane w leczeniu chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej;
- 4) przygotowanie do leczenia z zastosowaniem różnych typów laserów;
- 5) omówienie zabiegów periodontologicznych, które można wykonać z zastosowaniem laserów;
- 6) terapia fotodynamiczna w leczeniu kieszonek przyzębnych i chorób błony śluzowej jamy ustnej;
- 7) powikłania w laseroterapii chorób przyzębia i chorób błony śluzowej jamy ustnej.

Zajęcia praktyczne:

Demonstracja wybranych zabiegów wykonywanych z użyciem laserów.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne), w drugim lub trzecim roku trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

7. Kurs: „Radiologia stomatologiczna”

Zakres wiedzy:

- 1) techniki wykonywania zdjęć rentgenowskich;
- 2) anatomia rentgenowska zdjęć wewnątrz- i zewnątrzustnych;
- 3) obrazowanie rentgenowskie zapaleń przyzębia brzęznego, zespołów endo-periodontalnych, torbieli szczęk, zmian zapalnych tkanki kostnej, nowotworów części twarzowej czaszki i patologii ślinianek;
- 4) diagnostyka obrazowa w implantologii stomatologicznej;
- 5) zastosowanie radiowizjografii w diagnostyce periodontologicznej;
- 6) ultrasonografia, tomografia komputerowa, rezonans magnetyczny dla potrzeb periodontologii;
- 7) ogólne zasady ochrony radiologicznej.

Zajęcia praktyczne:

Samodzielne wykonywanie zdjęć radiologicznych wewnątrzustnych, pantomograficznych i radiowizjograficznych.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne), w drugim lub trzecim roku trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

8. Kurs: „Implantologia w periodontologii”

Zakres wiedzy:

- 1) kwalifikacja pacjenta do zastosowania implantów (badania dodatkowe, jakość kości, warunki anatomiczne);
- 2) rodzaje wszczepów zębowych;
- 3) technika wykonywania zabiegów implantologicznych, specyfika pacjenta z zapaleniem przyzębia;
- 4) postępowanie z tkankami miękkimi i kością wokół implantów;
- 5) powikłania po leczeniu implantologicznym – protokół leczenia patologii okołowszczepowych;
- 6) zasady leczenia implantoprotetycznego.

Zajęcia praktyczne:

- 1) nauka podstawowych cięć, tworzenia płatów i szycia w implantologii – kurs fantomowy;
- 2) zasady pogrążania implantów w określonych warunkach anatomicznych – zajęcia fantomowe z wykorzystaniem wybranych systemów implantologicznych;
- 3) asystowanie i samodzielne pogrążanie implantów w zróżnicowanych warunkach anatomicznych;
- 4) asystowanie i samodzielne pogrążanie implantów w połączeniu z augmentowaniem kości wyrostka zębodołowego.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne), w drugim lub trzecim roku trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

9. Kurs: „Chirurgia śluzówkowo-dziąsłowa”

Zakres wiedzy:

- 1) budowa anatomiczna i histologiczna kompleksu śluzówkowo-dziąsłowego;
- 2) patologie kompleksu śluzówkowo-dziąsłowego i ich diagnostyka;
- 3) leczenie chirurgiczne nieprawidłowych przyczepów wędzidełek;
- 4) chirurgiczne pokrywanie recesji dziąsłowych – przegląd metod;
- 5) ocena odległej skuteczności metod pokrywania recesji dziąseł;
- 6) zabiegi chirurgiczne poszerzające i pogrubiające strefę dziąsła oraz westibuloplastyki;
- 7) metody chirurgicznej odbudowy brodawek dziąsłowych.

Zajęcia praktyczne:

Asystowanie i samodzielne wykonanie zabiegów na wędzidełkach, pokrycia recesji dziąseł w I i II klasie Millera, poszerzenia i augmentowania strefy dziąsła przeszczepem błony śluzowej, westibuloplastyki i odbudowy brodawek dziąsłowych.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych), w drugim lub trzecim roku trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

10. Kurs: „Okluzja w periodontologii”

Zakres wiedzy:

- 1) normy zwarcia centrycznego i ekscentrycznego;
- 2) wpływ zgryzu urazowego na przebieg zapaleń przyzębia, leczenie periodontologiczne i implantologiczne oraz staw skroniowo-żuchwowy;
- 3) diagnozowanie zaburzeń zwarcia;
- 4) zasady leczenia zaburzeń zwarciovych: leczenie farmakologiczne, szlifowanie selekcyjne zębów, leczenie ortodontyczne, leczenie protetyczne;
- 5) szyny okluzyjne.

Zajęcia praktyczne:

- 1) umiejętność zdiagnozowania zaburzeń zwarciovych na modelach – wykorzystanie najważniejszych artykulatorów i T-Scanu;
- 2) algorytmy leczenia zaburzeń okluzyjnych pacjentów z zapaleniami przyzębia;
- 3) wykonanie i dostosowanie wybranych szyn okluzyjnych.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne), w drugim lub trzecim roku trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

11. Kurs: „Ratownictwo medyczne”

Cel kursu:

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu kursu wykaże się znajomością zaawansowanych technik resuscytacji krążeniowo-oddechowej oraz ratunkowego leczenia urazów.

Zakres wiedzy:

Dzień I. Wprowadzenie do medycyny ratunkowej, mechanizmy powstawania bólu oraz metody kontroli bólu przewlekłego:

- 1) historia rozwoju medycyny ratunkowej;
- 2) założenia organizacyjne i zadania medycyny ratunkowej we współczesnych systemach ochrony zdrowia. Podstawy prawne w Polsce;
- 3) struktura, organizacja i funkcjonowanie szpitalnego oddziału ratunkowego;
- 4) epidemiologia nagłych zagrożeń zdrowia i życia;
- 5) monitorowanie funkcji życiowych i ocena kliniczna pacjenta w szpitalnym oddziale ratunkowym;

- 6) śródszpitalna segregacja medyczna – *triage* śródszpitalny, dokumentacja medyczna, ruch chorych w SOR;
- 7) definicja i patomechanizm bólu przewlekłego;
- 8) klasyfikacja bólu;
- 9) ocena kliniczna chorego z bólem;
- 10) ocena nasilenia bólu (ilościowa) – skale bólowe;
- 11) charakterystyka bólu (ocena jakościowa) – kwestionariusze i inne narzędzia oceny jakościowej;
- 12) ocena skuteczności leczenia bólu przewlekłego;
- 13) ocena kliniczna chorego z bólem przewlekłym;
- 14) farmakoterapia bólu;
- 15) niefarmakologiczne metody kontroli bólu;
- 16) skutki niewłaściwej kontroli bólu.

Dzień II. Zaawansowana resuscytacja krążeniowo-oddechowa:

- 1) epidemiologia, klinika i diagnostyka nagłego zatrzymania krążenia;
- 2) podstawy zaawansowanej resuscytacji oddechowej u dorosłych: ratunkowa drożność dróg oddechowych, techniki prowadzenia oddechu zastępczego, monitorowanie jakości i skuteczności wentylacji zastępczej;
- 3) podstawy zaawansowanej resuscytacji krążenia u dorosłych: techniki bezprzyrządowego wspomaganie krążenia, technologie krążenia zastępczego, monitorowanie jakości i skuteczności krążenia zastępczego;
- 4) elektroterapia w nagłym zatrzymaniu krążenia i w stanach zagrażających NZK;
- 5) ratunkowe dostępy donaczyniowe;
- 6) farmakoterapia nagłego zatrzymania krążenia.

Dzień III. Zaawansowana resuscytacja krążeniowo-oddechowa (cd.):

- 1) epidemiologia i klinika nagłych zatrzymań krążenia u dzieci, odrębności anatomiczno-fizjologicznych wieku dziecięcego;
- 2) specyfika zaawansowanej resuscytacji krążeniowo-oddechowej noworodków, niemowląt i dzieci: drożność dróg oddechowych, wentylacja zastępcza, wspomaganie krążenia, farmako- i płynoterapia;
- 3) współczesne zalecenia i algorytmy prowadzenia resuscytacji krążeniowo-oddechowej: zespół resuscytacyjny – jego zadania i monitorowanie skuteczności;
- 4) resuscytacja krążeniowo-oddechowa w sytuacjach szczególnych: wstrząs anafilaktyczny, wstrząs kardiogeny, wstrząs septyczny, resuscytacja ciężarnych, podtopienie, hipotermia, porażenie prądem/piorunem, ostry zespół wieńcowy, udar mózgowy;
- 5) etyczne i prawne aspekty resuscytacji krążeniowo-mózgowej, DNR, stwierdzenie zgonu, śmierć mózgu;
- 6) wprowadzenie do intensywnej terapii poresuscytacyjnej: wentylacja zastępcza, protekcja centralnego układu nerwowego, hipotermia terapeutyczna, terapia nerkozastępcza, tlenoterapia hiperbaryczna.

Dzień IV. Ratunkowe leczenie urazów:

- 1) epidemiologia okołourazowych mnogich, ciężkich obrażeń ciała;
- 2) zadania ratownictwa medycznego i medycyny ratunkowej w postępowaniu okołourazowym: centra urazowe w Polsce – legislacja, finansowanie;
- 3) wstępna ocena poszkodowanych i postępowanie ratunkowe w mnogich obrażeniach okołourazowych w okresie przedszpitalnym: ocena kinetyki urazu, raport przedszpitalny, przekaz telemedyczny, transport chorego z obrażeniami okołourazowymi;

- 4) ocena wtórna pacjenta z mnogimi obrażeniami w szpitalnym oddziale ratunkowym: resuscytacja okołourazowa, *triage* śródszpitalny, diagnostyka przyłóżkowa, skale ciężkości urazów;
- 5) *Trauma team*: organizacja, zadania w leczeniu wstępnym obrażeń, ocena skuteczności;
- 6) krwotoki, okołourazowa resuscytacja płynowa;
- 7) wybrane procedury leczenia okołourazowego: drożność dróg oddechowych, torakotomia ratunkowa, drenaż opłucnowy, *damage control*.

Dzień V. Ratunkowe leczenie urazów (cd.):

- 1) specyfika urazów i postępowania okołourazowego u dzieci;
- 2) wybrane sytuacje leczenia okołourazowego: urazy u ciężarnych, obrażenia u osób w wieku podeszłym, urazy głowy i rdzenia kręgowego, urazy twarzoczaszki, urazy narządu wzroku, urazy klatki piersiowej, urazy kończyn, urazy jamy brzusznej i miednicy małej, urazy oparzeniowe, urazy postrzałowe;
- 3) zdarzenia masowe i katastrofy, *triage* przedszpitalny.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych).

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz sprawdzian testowy i sprawdzian praktyczny z wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzane przez kierownika kursu.

12. Kurs: „Zdrowie publiczne”

Część I: Zdrowie publiczne

Zakres wiedzy:

1. Wprowadzenie do zagadnień zdrowia publicznego:

- 1) ochrona zdrowia a zdrowie publiczne, geneza, przedmiot zdrowia publicznego jako dyscypliny naukowej i działalności praktycznej;
- 2) wielosektorowość i multidyscyplinarność ochrony zdrowia, prozdrowotna polityka publiczna w krajach wysokorozwiniętych;
- 3) aktualne problemy zdrowia publicznego w Polsce i UE.

2. Organizacja i ekonomika zdrowia:

- 1) systemy ochrony zdrowia na świecie – podstawowe modele organizacji i finansowania, transformacje systemów – ich przyczyny, kierunki i cele zmian;
- 2) zasady organizacji i finansowania systemu opieki zdrowotnej w Polsce;
- 3) instytucje zdrowia publicznego w Polsce: Państwowa Inspekcja Sanitarna, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Krajowe Centrum Do Spraw AIDS, zadania własne samorządu terytorialnego oraz administracji centralnej: organizacja, zadania, instrumenty działania;
- 4) wspólnotowe i międzynarodowe regulacje prawne ochrony zdrowia;
- 5) podstawowe pojęcia ekonomii zdrowia: popyt i podaż świadczeń zdrowotnych; odmienności rynku świadczeń zdrowotnych od innych towarów i usług, asymetria informacji i pełnomocnictwo, koncepcje potrzeby zdrowotnej, równość i sprawiedliwość społeczna oraz efektywność jako kryterium optymalnej alokacji zasobów, koszty bezpośrednie i pośrednie choroby, koszty terapii i następstw choroby;
- 6) ocena technologii medycznych jako narzędzie podejmowania decyzji alokacji publicznych środków na opiekę zdrowotną;

- 7) zasady funkcjonowania systemu refundacji leków w Polsce: cele i narzędzia polityki lekowej państwa a regulacje wspólnotowe;
- 8) wskaźniki stanu zdrowia i funkcjonowania opieki zdrowotnej w krajach OECD.

3. Zdrowie ludności i jego ocena:

- 1) pojęcie zdrowia i choroby – przegląd wybranych koncepcji teoretycznych;
- 2) społeczne i ekonomiczne determinanty zdrowia;
- 3) podstawowe pojęcia epidemiologii, mierniki rozpowszechnienia zjawisk zdrowotnych w populacji;
- 4) epidemiologia jako narzędzie zdrowia publicznego: źródła informacji o sytuacji zdrowotnej oraz określanie potrzeb zdrowotnych ludności;
- 5) sytuacja zdrowotna Polski na tle Europy i świata;
- 6) procesy demograficzne a planowanie celów systemu ochrony zdrowia;
- 7) epidemiologia wybranych chorób zakaźnych: zakażenia wewnątrzszpitalne w Polsce i w Europie.

4. Promocja i profilaktyka zdrowotna:

- 1) podstawowe definicje: profilaktyka, promocja zdrowia, edukacja zdrowotna;
- 2) geneza, kierunki działania i strategie promocji zdrowia;
- 3) rola edukacji pacjenta w systemie opieki zdrowotnej;
- 4) zasady Evidence Based Public Health;
- 5) programy zdrowotne jako narzędzie profilaktyki i promocji zdrowia (Narodowy Program Zdrowia, Narodowy Program Zwalczania Chorób Nowotworowych, Narodowy Program Przeciwdziałania Chorobom Cywilizacyjnym – POL-HEALTH, Narodowy Program Wyrównywania Dostępności do Profilaktyki i Leczenia Chorób Układu Sercowo Naczyniowego POLKARD, Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce, Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego, przegląd programów samorządowych).

5. Bioetyka:

- 1) etyczne podstawy zdrowia publicznego: prawa człowieka a system opieki zdrowotnej, etyczne modele systemów opieki zdrowotnej, wolność indywidualna i jej granice w obszarze polityki zdrowotnej, solidaryzm społeczny, sprawiedliwość w dostępie do świadczeń zdrowotnych, równy dostęp do świadczeń zdrowotnych;
- 2) kluczowe wartości zdrowia publicznego: wartość zdrowia, wartość autonomii pacjenta, prywatność, zdrowie populacji, odpowiedzialność obywatela a odpowiedzialność władz publicznych za jego zdrowie;
- 3) wybrane dylematy etyczne zdrowia publicznego: równość dostępu do świadczeń a efektywność systemu opieki zdrowotnej, wysoka jakość świadczeń a efektywność systemu opieki zdrowotnej, wszechstronność a równość w dostępie do świadczeń, pluralizm światopoglądowy a działania władz publicznych w obszarze zdrowia publicznego, wyrównywanie nierówności zdrowotnych, refundacja kosztów leczenia i leków, finansowanie procedur o wysokiej kosztocłonności, finansowanie leczenia chorób rzadkich;
- 4) rola lekarza w zdrowiu publicznym: lekarskie standardy etyczne i ich związek ze zdrowiem publicznym, lekarz w promocji i profilaktyce zdrowotnej, konflikty interesów pracowników ochrony zdrowia;
- 5) zagadnienia zdrowia publicznego w wybranych regulacjach bioetycznych: regulacje etyczne samorządów zawodów medycznych, Europejska Konwencja Bioetyczna.

Czas trwania części I: 5 dni (40 godzin dydaktycznych).

Część II: Orzecznictwo lekarskie

Zakres wiedzy:

- 1) system zabezpieczenia społecznego choroby i jej następstw w Polsce;
- 2) rodzaje świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz warunki ich nabywania;
- 3) ogólne zasady i tryb przyznawania świadczeń dla ubezpieczonych i ich rodzin;
- 4) rola i zadania lekarzy leczących w procesie ubiegania się przez pacjenta o przyznanie świadczeń z zabezpieczenia społecznego;
- 5) rola orzecznictwa lekarskiego w zabezpieczeniu społecznym;
- 6) zasady i tryb orzekania lekarskiego o:
  - a) czasowej niezdolności do pracy,
  - b) potrzebie rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej,
  - c) okolicznościach uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego lub przedłużonego okresu zasiłkowego,
  - d) celowości przekwalifikowania zawodowego,
  - e) prawie do renty socjalnej,
  - f) niezdolności do pracy zarobkowej i jej stopniach,
  - g) całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym,
  - h) inwalidztwie funkcjonariuszy i żołnierzy zawodowych,
  - i) niezdolności do samodzielnej egzystencji,
  - j) okresie trwania: niezdolności do pracy, niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, niezdolności do samodzielnej egzystencji,
  - k) niepełnosprawności dzieci i dorosłych,
  - l) procentowym uszczerbku na zdrowiu;
- 7) opiniodawstwo sądowo-lekarskie;
- 8) Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF);
- 9) orzecznictwo lekarskie w ubezpieczeniach komercyjnych;
- 10) rola kompleksowej rehabilitacji w prewencji rentowej.

Czas trwania części II: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Czas trwania kursu ogółem – część I i część II: 8 dni (64 godziny dydaktyczne).

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie kolokwium z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzane przez kierownika kursu.

13. Kurs: „Prawo medyczne”

Cel kursu:

Oczekuje się, że lekarz dentysta po ukończeniu kursu wykaże się znajomością podstawowych przepisów prawa w zakresie wykonywania zawodu lekarza i lekarza dentysty oraz odpowiedzialności.

Zakres wiedzy:

- 1) zasady sprawowania opieki zdrowotnej w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) zasady wykonywania działalności leczniczej:
  - a) świadczenia zdrowotne,
  - b) podmioty lecznicze – rejestracja, zasady działania, szpitale kliniczne, nadzór,
  - c) działalność lecznicza lekarza, lekarza dentysty w formie praktyki zawodowej,
  - d) nadzór specjalistyczny i kontrole;

- 3) zasady wykonywania zawodu lekarza:
  - a) definicja zawodu lekarza,
  - b) prawo wykonywania zawodu,
  - c) uprawnienia i obowiązki zawodowe lekarza,
  - d) kwalifikacje zawodowe,
  - e) eksperyment medyczny,
  - f) zasady prowadzenia badań klinicznych,
  - g) dokumentacja medyczna,
  - h) prawa pacjenta a powinności lekarza (pojęcie świadomej zgody, prawo do odmowy udzielenia świadczenia),
  - i) stwierdzenie zgonu i ustalenie przyczyn zgonu;
- 4) zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego:
  - a) prawa i obowiązki osoby ubezpieczonej i lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
  - b) organizacja udzielania i zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego,
  - c) dokumentacja związana z udzielaniem świadczeń z tytułu ubezpieczenia;
- 5) zasady wypisywania recept na leki oraz zleceń na wyroby medyczne;
- 6) zasady działania samorządu lekarskiego:
  - a) zadania izb lekarskich,
  - b) prawa i obowiązki członków samorządu lekarskiego,
  - c) odpowiedzialność zawodowa lekarzy – postępowanie wyjaśniające przed rzecznikiem odpowiedzialności zawodowej, postępowanie przed sądem lekarskim,
- 7) uregulowania szczególne dotyczące postępowania lekarza w innych ustawach, w tym w szczególności:
  - a) sztucznej prokreacji,
  - b) przeszczepiania narządów i tkanek,
  - c) przerywania ciąży,
  - d) zabiegów estetycznych,
  - e) leczenia paliatywnego i stanów terminalnych,
  - f) chorób psychicznych,
  - g) niektórych chorób zakaźnych,
  - h) przeciwdziałania i leczenia uzależnień,
  - i) badań klinicznych;
- 8) odpowiedzialność prawna lekarza – karna, cywilna:
  - a) odpowiedzialność karna (nieudzielenie pomocy, działanie bez zgody, naruszenie tajemnicy lekarskiej),
  - b) odpowiedzialność cywilna (ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej).

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie kolokwium z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzane przez kierownika kursu.

B – Staże kierunkowe

Lekarz dentysta zobowiązany jest odbyć niżej wymienione staże. Czas trwania stażu podany jest w tygodniach i dniach roboczych w wymiarze 7 godzin 35 minut dziennie. Staż należy przedłużyć o każdy dzień nieobecności, w tym również o dni ustawowo wolne od pracy w danym roku.

1. Staż podstawowy w zakresie periodontologii

Zakres wiedzy teoretycznej:

Po zakończeniu stażu lekarz dentysta powinien wykazać się znajomością:

- 1) rozwoju fizycznego i psychicznego człowieka z uwzględnieniem norm rozwojowych i wybranych zagadnień z zakresu psychologii;
- 2) rozwoju zęba i przyzębia;
- 3) anatomii i fizjologii tkanek przyzębia;
- 4) roli śliny w fizjologii i patologii jamy ustnej – skład, funkcje, testy ślinowe;
- 5) etiopatogenezy chorób przyzębia i chorób okołowszczepowych;
- 6) epidemiologii chorób przyzębia;
- 7) badania klinicznego i epidemiologicznego w periodontologii oraz wykorzystania modeli wieloczynnikowych w prognozowaniu przebiegu zapalenia przyzębia;
- 8) wykorzystania badań dodatkowych w diagnostyce periodontologicznej;
- 9) diagnostyki i różnicowania chorób przyzębia i patologii okołowszczepowych zgodnie z obowiązującą aktualnie klasyfikacją;
- 10) związków chorób przyzębia z chorobami układowymi zgodnie z medycyną wspartą dowodami naukowymi (*evidence based medicine* – EBM);
- 11) wyboru odpowiednich środków i metod do znieczulania miejscowego z zakresu stomatologii oraz rozpoznawania i postępowania w powikłaniach po znieczuleniu;
- 12) nowoczesnych i bezpiecznych metod kontroli bólu i strachu wykorzystywanych podczas leczenia stomatologicznego;
- 13) umiejętności współpracy ze specjalistami w innych dziedzinach stomatologicznych i ogólnolekarskich;
- 14) umiejętności posługiwania się współczesnym piśmiennictwem i wykorzystywania wiedzy do rozwiązywania trudnych problemów klinicznych;
- 15) promocji zdrowia jamy ustnej;
- 16) profesjonalnej i domowej profilaktyki periodontologicznej;
- 17) organizacji i przebiegu stomatologicznego badania epidemiologicznego;
- 18) zwiększonej wrażliwości zębiny – etiopatogenezy, obrazu klinicznego i postępowania leczniczego;
- 19) prognozowania przebiegu chorób przyzębia;
- 20) planowania zintegrowanego postępowania profilaktyczno-leczniczego w przypadku zapaleń przyzębia z uwzględnieniem indywidualnych czynników ryzyka periodontopatii;
- 21) postępowania w ostrych stanach periodontologicznych;
- 22) leczenia zapaleń dziąseł;
- 23) zasad opracowywania mechanicznego korzeni – instrumentarium periodontologiczne, skaling nad- i poddziąsłowy oraz wygładzenie powierzchni korzeni;
- 24) aktualnych protokołów niechirurgicznego leczenia zapaleń przyzębia;
- 25) zasad farmakoterapii chorób przyzębia (antyseptyki, leczenie dokieszonkowe oraz ogólne);
- 26) zasad rozpoznawania i leczenia zespołów endo-periodontalnych;
- 27) zasad leczenia chirurgicznego chorób przyzębia (chirurgia periodontologiczna – resekcyjna i regeneracyjna oraz śluzówkowo-dziąsłowa);
- 28) zasad leczenia zachowawczego i chirurgicznego ubytków w przestrzeniach międzykorzeniowych;
- 29) współczesnych poglądów na rolę zgryzu urazowego w powstawaniu i przebiegu periodontopatii i recesji dziąseł;
- 30) aktualnych zasad oceny warunków zwarciowo-zgryzowych i możliwości eliminacji węzłów urazowych;
- 31) sposobów czasowego i semipermanentnego unieruchamiania zębów;

- 32) zasad leczenia perioprotetycznego (przygotowanie tkanek przyzębia do wykonania stałych i ruchomych uzupełnień protetycznych, specyfika uzupełnień protetycznych u pacjentów z periodontopatiami, rehabilitacja protetyczna);
- 33) zasad leczenia perioortodontycznego (przygotowanie pacjenta z zapaleniem przyzębia do leczenia aparatami stałymi, specyfika leczenia ortodontycznego u pacjentów z zapaleniem przyzębia, diagnostyka i przygotowanie pacjenta z cienkim biotypem dziąsłowym do leczenia ortodontycznego);
- 34) zasad leczenia zaburzeń estetycznych wynikających z zapalenia przyzębia;
- 35) podstaw planowania i leczenia implantoprotetycznego, w szczególności u pacjentów z zapaleniami przyzębia (ubytek dziąsła i kości wyrostka);
- 36) aktualnych protokołów leczenia zapalenia okołowszczepowego;
- 37) realizacji fazy podtrzymującej;
- 38) możliwości wykorzystania zabiegów fizykoterapeutycznych w kompleksowym leczeniu chorób przyzębia;
- 39) anatomii i fizjologii błony śluzowej jamy ustnej;
- 40) badania klinicznego oraz badań dodatkowych w chorobach błony śluzowej jamy ustnej oraz ślinianek;
- 41) specyfiki symptomatologii wykwitów na błonie śluzowej jamy ustnej;
- 42) etiologii, objawów i leczenia wad rozwojowych jamy ustnej, infekcji grzybiczych i wirusowych jamy ustnej, aftoz, zmian w jamie ustnej w przebiegu chorób skóry (choroby pęcherzowe, liszaj płaski, kolagenozy, rumień wielopostaciowy), zmian i stanów przednowotworowych błony śluzowej jamy ustnej, zespołu pieczenia jamy ustnej, zmian zanikowych błony śluzowej jamy ustnej, stomatopatii protetycznych, alergii i zmian wywołanych niepożądanym działaniem leków w jamie ustnej, zapaleń błony śluzowej po chemio- i radioterapii, zmian na błonie śluzowej w przebiegu chorób układu krwiotwórczego (niedokrwistości, białaczki, trombocytopenie, neutropenie), zmian w chorobach układu sercowo-naczyniowego oraz ich leczeniu, zmian w przebiegu endokrynopatii (cukrzyca, niedoczynność kory nadnerczy i nadczynność przytarczyc), zmian w przebiegu chorób żołądkowo-jelitowych (choroba wrzodowa, choroba Crohna, celiakia, choroba refleksowa, zespół złego wchłaniania, zespół Plummera-Vinsona), zmian w przebiegu infekcji wirusem HIV, chorób swoistych, chorób błony śluzowej jamy ustnej w okresie niemowlęcym i dziecięcym, niedoborów śliny, chorób ślinianek i przykrego zapachu z ust;
- 43) etiologii, diagnozowania i różnicowania raka błony śluzowej jamy ustnej;
- 44) profilaktyki onkologicznej jamy ustnej;
- 45) minimalnej interwencji antynikotynowej;
- 46) farmakoterapii miejscowej i ogólnej chorób błony śluzowej jamy ustnej;
- 47) laseroterapii chorób błony śluzowej jamy ustnej;
- 48) leczenia chirurgicznego wybranych chorób błony śluzowej jamy ustnej;
- 49) błędów i jatrogenii w leczeniu chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej;
- 50) współczesnych metod diagnostyki obrazowej w stomatologii;
- 51) sposobów rejestracji badań klinicznych stanu higieny jamy ustnej, przyzębia, błony śluzowej jamy ustnej i dokumentacji fotograficznej;
- 52) etycznych i prawnych aspektów prowadzenia specjalistycznej praktyki lekarskiej.

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) profesjonalne zabiegi profilaktyczne;
- 2) usuwanie złożeń nazębnych i polerowanie korzeni zębów;
- 3) niechirurgiczne leczenie zapaleń przyzębia według różnych protokołów postępowania;
- 4) chirurgiczne zabiegi płatowe na przyzębiu;
- 5) zabiegi resekcyjne na przyzębiu;

- 6) zabiegi regeneracyjne z wykorzystaniem technik mikrochirurgicznych;
- 7) zabiegi regeneracyjne i resekcyjne w leczeniu otwartych przestrzeni międzykorzeniowych;
- 8) zabiegi chirurgiczne na wędzidełkach;
- 9) pobierania przeszczepów z błony śluzowej podniebienia;
- 10) pokrywanie recesji dziąseł;
- 11) poszerzanie i augmentacja strefy dziąsła oraz pogłębianie przedSIONKA jamy ustnej;
- 12) wszczepianie implantów zębowych u pacjentów z zapaleniami przyzębia;
- 13) leczenie patologii okołowszczepowych;
- 14) zabieg analizy zwarcia;
- 15) unieruchamianie zębów;
- 16) poprawa estetyki kompleksu czerwonego;
- 17) pobieranie materiału z jamy ustnej do badania cytologicznego, histopatologicznego, mikrobiologicznego i mykologicznego;
- 18) usuwanie zmian przednowotworowych z jamy ustnej;
- 19) laseroterapia chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej;
- 20) historia trzech przypadków leczenia chorób błony śluzowej jamy ustnej (dokumentacja kliniczna i fotograficzna, w tym jeden z weryfikacją histopatologiczną).

Forma zaliczenia stażu (u kierownika specjalizacji):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika specjalizacji wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 97 tygodni (485 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii.

2. Staż kierunkowy w zakresie ortodoncji

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) diagnostyka wad zgryzowych i zębowych;
- 2) profilaktyka ortodontyczna;
- 3) leczenie ortodontyczne aparatami stałymi;
- 4) specyfika leczenia ortodontycznego u pacjentów z zapaleniami przyzębia;
- 5) leczenie ortodontyczne a recesje dziąsła.

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) diagnozowanie wad zgryzowych i zębowych;
- 2) umiejętność wykonywania zabiegów higienicznych u pacjentów z aparatami ortodontycznymi;
- 3) planowanie leczenia ortodontycznego u pacjentów z zapaleniami przyzębia;
- 4) planowanie leczenia patologicznej migracji zębów;
- 5) ocena wpływu leczenia ortodontycznego na kompleks śluzówkowo-dziąsłowy.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 3 tygodnie (15 dni roboczych)

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie ortodoncji lub ww. stażu.

3. Staż kierunkowy w zakresie chirurgii stomatologicznej

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) podstawy leczenia chirurgicznego (cięcia, rodzaje płatów, przemieszczenia płatów, szycie, instrumentarium chirurgiczne);
- 2) resekcyjne leczenie furkacji;
- 3) augmentacja wyrostka zębodołowego tkanką miękką;
- 4) sterowana regeneracja kości wyrostka zębodołowego;
- 5) współczesna implantologia stomatologiczna ze szczególnym zwróceniem uwagi na leczenie implantologiczne pacjentów z zapaleniami przyzębia;
- 6) zasady zapobiegania i leczenia zakażeń zębopochodnych;
- 7) diagnozowanie i leczenie zmian przednowotworowych jamy ustnej;
- 8) leczenie chirurgiczne chorób błony śluzowej jamy ustnej.

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) chirurgia wyrostka zębodołowego (ekstrakcje, chirurgia endodontyczna, resekcyjne leczenie furkacji, powikłania związane z usuwaniem zębów);
- 2) umiejętność augmentowania wyrostka zębodołowego;
- 3) umiejętność wykonania pojedynczych wszczepów zębowych oraz planowania leczenia implantoprotetycznego u pacjentów z zapaleniami przyzębia;
- 4) umiejętność diagnozowania i leczenia zmian przednowotworowych jamy ustnej;
- 5) umiejętność pobierania materiału do badania histopatologicznego;
- 6) umiejętność pracy laserem wysokoenergetycznym;
- 7) umiejętność leczenia chirurgicznego chorób błony śluzowej jamy ustnej.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 6 tygodni (30 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii stomatologicznej lub ww. stażu.

4. Staż kierunkowy w zakresie chirurgii szczękowo-twarzowej

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) epidemiologia, diagnostyka i zasady leczenia nowotworów jamy ustnej;
- 2) rozpoznawanie i leczenie chorób gruczołów ślinowych;
- 3) diagnostyka i leczenie chorób stawu skroniowo-żuchwowego i bólu twarzy;
- 4) diagnostyka i leczenie urazów tkanek miękkich, zębowo-zębodołowych oraz części twarzowej czaszki;
- 5) diagnostyka chorób zatoki szczękowej.

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) diagnozowanie nowotworów jamy ustnej;
- 2) diagnozowanie różnicowe chorób gruczołów ślinowych, zatok szczękowych, stawów skroniowo-żuchwowych i bólu twarzy;
- 3) badanie chorego po urazach tkanek miękkich, zębowo-zębodołowych oraz części twarzowej czaszki;
- 4) zasady pierwszej pomocy w urazach jamy ustnej i szczękowo-twarzowych.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chirurgii szczękowo-twarzowej lub ww. stażu.

5. Staż kierunkowy w zakresie protetyki stomatologicznej

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) zasady leczenia protetycznego pacjentów z zapaleniami przyzębia – specyfika projektowania uzupełnień stałych i ruchomych;
- 2) zasady przygotowania podłoża protetycznego i opracowania zębów pod stałe uzupełnienia protetyczne;
- 3) zasady i sposoby unieruchamiania zębów;
- 4) zasady leczenia protetycznego u pacjentów z osteozintegrowanymi wszczepami zębowymi;
- 5) diagnostyka i leczenie zaburzeń czynnościowych narządu żucia;
- 6) etiologia, diagnostyka i leczenie stomatopatii protetycznych.

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) projektowanie i postępowanie kliniczne w wykonawstwie stałych i ruchomych uzupełnień protetycznych;
- 2) umiejętność czasowego i trwałego unieruchamiania zębów;
- 3) diagnozowanie i współczesne leczenie zaburzeń czynnościowych narządu żucia;
- 4) umiejętność przygotowania periodontologicznego do leczenia protetycznego;
- 5) diagnozowanie i leczenie stomatopatii protetycznych.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;

- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 3 tygodnie (15 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie protetyki stomatologicznej lub ww. stażu.

6. Staż kierunkowy w zakresie dermatologii

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) semiotyka wykwitów dermatologicznych;
- 2) diagnostyka i leczenie chorób alergicznych w jamie ustnej oraz odczynów i osutek polekowych;
- 3) diagnostyka i leczenie chorób bakteryjnych, wirusowych i grzybic mających swoją symptomatologię w jamie ustnej;
- 4) diagnostyka i leczenie chorób tkanki łącznej (toczeń rumieniowaty, twardzina);
- 5) choroby pęcherzowe mające symptomatologię w jamie ustnej;
- 6) liszaj płaski – etiologia, diagnostyka różnicowa i leczenie zmian skórnych i śluzówkowych;
- 7) rumień wielopostaciowy;
- 8) zaburzenia barwnikowe, znamiona, nowotwory łagodne i złośliwe skóry.

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) diagnozowanie dermatoz mających symptomatologię w jamie ustnej;
- 2) leczenie farmakologiczne dermatoz występujących w jamie ustnej;
- 3) umiejętność pobierania wymazów mykologicznych;
- 4) planowanie współpracy periodontologa z dermatologiem w leczeniu chorób skóry z objawami w jamie ustnej.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 3 tygodnie (15 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie dermatologii i wenerologii lub ww. stażu.

7. Staż kierunkowy w zakresie anestezjologii i intensywnej terapii

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) nagłe zatrzymanie krążenia – diagnostyka i zasady postępowania;
- 2) wstrząs – rodzaje, diagnostyka i zasady postępowania;
- 3) postępowanie w ostrych stanach układu oddechowego;
- 4) farmakoterapia odczynów alergicznych, bólu.

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) umiejętność postępowania w gabinecie stomatologicznym w stanach zagrożenia życia;
- 2) znajomość współczesnych wymogów dotyczących wyposażenia gabinetu stomatologicznego w sprzęt i leki w stanach zagrożenia życia;

- 3) umiejętność wkłucia dożylnego i intubacji ustno-tchawiczej.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 1 tydzień (5 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie anestezjologii i intensywnej terapii lub ww. stażu.

8. Staż kierunkowy w zakresie hematologii dziecięcej

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) diagnostyka i leczenie chorób krwi i układu krwiotwórczego dających objawy w jamie ustnej;
- 2) powikłania w jamie ustnej po chemioterapii i po przeszczepie szpiku i krwiotwórczych komórek macierzystych;
- 3) przygotowanie stomatologiczne pacjentów przed przeszczepami.

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) umiejętność rozpoznawania u dzieci chorób krwi i układu krwiotwórczego po zmianach w jamie ustnej;
- 2) leczenie zmian w jamie ustnej w przebiegu chorób krwi i układu krwiotwórczego;
- 3) opieka stomatologiczna u dzieci przed przeszczepem, w trakcie przeszczepu oraz po przeszczepie szpiku i krwiotwórczych komórek macierzystych.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 1 tydzień (5 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie onkologii i hematologii dziecięcej lub ww. stażu.

9. Staż kierunkowy w zakresie hematologii dorosłych

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) objawy w jamie ustnej w przebiegu granulocytopenii, małopłytkowości i niedokrwistości;
- 2) przygotowanie do leczenia stomatologicznego u pacjentów ze skazami osoczowymi i naczyniowymi;
- 3) badania dodatkowe w skazach krwotocznych.

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) umiejętność rozpoznawania u dorosłych chorób krwi i układu krwiotwórczego po zmianach w jamie ustnej;
- 2) rozpoznawanie skaz krwotocznych i wymogów dotyczących przygotowania pacjentów z cytopeniami lub skazami do wybranych zabiegów stomatologicznych.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 1 tydzień (5 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie hematologii lub ww. stażu.

10. Staż kierunkowy w zakresie chorób wewnętrznych

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) diagnostyka wybranych chorób serca (zapalenia wsierdza, choroby niedokrwiennej serca, zawału mięśnia sercowego) i ich związki ze stanem przyzębia;
- 2) choroby naczyń obwodowych i mózgowych i ich związki ze stanem przyzębia;
- 3) nadciśnienie tętnicze – zasady leczenia;
- 4) diagnostyka wybranych chorób gastroenterologicznych (niewydolność wpustu, zespół Plummera-Vinsona, choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy, choroba Leśniowskiego-Crohna, celiakia, wrzodziejące zapalenie jelita grubego) i ich związki z objawami w jamie ustnej;
- 5) diagnostyka wybranych chorób układu moczowego (ostra niewydolności nerek i mocznicy, kłębkowego zapalenia nerek, śródmiąższowego zapalenia nerek) i ich wpływ na jamę ustną;
- 6) reumatoidalne zapalenie stawów oraz osteoporoza – diagnostyka i ich związki ze stanem jamy ustnej;
- 7) cukrzyca – diagnostyka i leczenie oraz wpływ na stan jamy ustnej;
- 8) diagnostyka wybranych chorób endokrynologicznych (nadczynność i niedoczynność tarczycy, nadczynność i niedoczynność przynadczycy, choroby kory nadnerczy) i ich wpływ na jamę ustną;
- 9) zasady żywieniowe, otyłość i nadwaga;
- 10) farmakoterapia uzależnienia od nikotyny.

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) umiejętność badania podmiotowego i wybranych podstawowych badań przedmiotowych;
- 2) rozpoznawanie typowych zmian w jamie ustnej w przebiegu chorób wewnętrznych;
- 3) zależność między stanem klinicznym przyzębia a cukrzycą, osteoporozą, chorobami sercowo-naczyniowymi, zaburzeniami endokrynologicznymi oraz ostrą i przewlekłą niewydolnością nerek;
- 4) zależności pomiędzy zmianami patologicznymi na błonie śluzowej jamy ustnej a chorobami wewnętrznymi;
- 5) znajomość zasad prawidłowego żywienia oraz minimalnej interwencji antynikotynowej.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie chorób wewnętrznych lub ww. stażu.

11. Staż kierunkowy w zakresie mikrobiologii

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) współczesne metody izolacji i identyfikacji mikrobiota jamy ustnej;
- 2) mikrobiologia chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej;
- 3) odporność przeciwbakteryjna, przeciwwirusowa i przeciwgrzybiczna;
- 4) mechanizmy działania antybiotyków i lekooporności bakterii i grzybów;
- 5) zasady racjonalnej chemioterapii.

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) umiejętność pobierania materiału do badania bakteriologicznego;
- 2) umiejętność wykonania antybiogramu i interpretacja wyniku;
- 3) opanowanie współczesnych zasad prowadzenia chemioterapii.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 1 tydzień (5 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie mikrobiologii lekarskiej lub ww. stażu.

12. Staż kierunkowy w zakresie histopatologii

Zakres wiedzy teoretycznej:

- 1) rodzaje badań histopatologicznych i metodologia badań immunocytochemicznych, immunoenzymatycznych, immunofluorescencyjnych;
- 2) obrazy histopatologiczne w zmianach przednowotworowych i nowotworowych jamy ustnej;
- 3) badania histopatologiczne dermatoz dających zmiany kliniczne w jamie ustnej;
- 4) zmiany histopatologiczne w patologiiach ślinianek;
- 5) obrazy histopatologiczne w zmianach przerostowych i rozrostowych dziąseł.

Zakres umiejętności praktycznych:

- 1) znajomość zasad wykonywania badania cytologicznego i badań histopatologicznych (utrwalanie, przygotowywanie preparatu, barwienia);
- 2) znajomość obrazów histopatologicznych nowotworów złośliwych i łagodnych błony śluzowej jamy ustnej, leukoplakii, erytroplakii, brodawczaków, liszaja płaskiego, chorób warg i języka oraz wybranych chorób małych i dużych gruczołów ślinowych;
- 3) znajomość zmian histopatologicznych przyzębia po niechirurgicznym i chirurgicznym leczeniu periodontologicznym oraz w patologiiach okołowszczepowych.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza dentystę zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 1 tydzień (5 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie patomorfologii lub ww. stażu.

C – Szkolenie umiejętności wykonywania zabiegów i procedur medycznych

Lekarz dentysta jest zobowiązany wykonać samodzielnie przedstawione poniżej procedury periodontologiczne.

I rok trwania szkolenia specjalizacyjnego

Lp.	Procedura periodontologiczna	Liczba	Rodzaj działania
1	zabiegi niechirurgicznego leczenia zapaleń przyzębia według różnych protokołów	30	wykonanie
2	wykonanie trzech zdjęć RTG wewnątrzustnych, trzech zdjęć RTG pantomograficznych i trzech zdjęć radiowizjograficznych	3+3+3 = 9	wykonanie
3	kiretaż	30	wykonanie
4	zabiegi płatowe na przyzębiu	5	asysta
5	zabiegi chirurgiczne na wędzidełkach	3	asysta
6	analiza zwarcia (także poza jamą ustną)	5	wykonanie
7	unieruchamianie zębów	3	asysta
8	opis jednego przypadku choroby błony śluzowej jamy ustnej (dokumentacja fotograficzna)	1	wykonanie

II rok trwania szkolenia specjalizacyjnego

Lp.	Procedura periodontologiczna	Liczba	Rodzaj działania
1	zabiegi niechirurgicznego leczenia zapaleń przyzębia według różnych protokołów	20	wykonanie
2	kiretaż	20	wykonanie
3	zaplanowanie umieszczenia implantów śródkostnych w obrazie tomografii komputerowej	3	wykonanie
4	zabiegi płatowe na przyzębiu (w tym cztery z wykorzystaniem różnych technik regeneracyjnych)	7	wykonanie
5	leczenie chirurgiczne otwartych przestrzeni międzykorzeniowych	3	wykonanie
6	zabiegi chirurgiczne na wędzidełkach	3	wykonanie
7	zabiegi pogłębienia przedsionka	3	wykonanie
8	pobranie przeszczepu nabłonkowo-łącznotkankowego (FGG) z błony śluzowej podniebienia	3	wykonanie

Program specjalizacji w dziedzinie periodontologii dla lekarzy dentystów posiadających specjalizację I stopnia w dziedzinie chirurgii stomatologicznej lub stomatologii ogólnej

9	poszerzenie dziąsła zrogowaciałego metodą FGG	3	wykonanie
10	pokrycie recesji dziąsła metodą przesunięcia płata	3	wykonanie
11	analiza zwarcia (także poza jamą ustną)	3	wykonanie
12	unieruchamianie zębów	3	wykonanie
13	pobranie materiału do badania cytologicznego lub histopatologicznego	3	asysta
14	opis jednego przypadku choroby błony śluzowej jamy ustnej (dokumentacja fotograficzna)	1	wykonanie

III rok trwania szkolenia specjalizacyjnego

Lp.	Procedura periodontologiczna	Liczba	Rodzaj działania
1	zabiegi płatowe na przyzębiu (w tym pięć z wykorzystaniem różnych technik regeneracyjnych)	10	wykonanie
2	leczenie chirurgiczne otwartych przestrzeni międzykorzeniowych (w tym dwa z wykorzystaniem technik regeneracyjnych)	5	wykonanie
3	zabiegi pogłębienia przedsionka (jedna asysta, dwa pierwsze zabiegi)	2 1	wykonanie asysta
4	pobranie przeszczepu łącznotkankowego (CTG) z błony śluzowej podniebienia	5	wykonanie
5	pokrycie recesji dziąsła z użyciem CTG	5	wykonanie
6	pobranie przeszczepu nabłonkowo-łącznotkankowego (FGG) z błony śluzowej podniebienia i augmentowanie dziąsła (jedna asysta)	2 1	wykonanie asysta
7	zabiegi wszczepiania implantów (w tym dwie asysty)	1 2	wykonanie asysta
8	unieruchamianie zębów	3	wykonanie
9	pobranie materiału do badania cytologicznego lub histopatologicznego	5	wykonanie
10	usunięcie małej zmiany przednowotworowej z jamy ustnej	1	wykonanie
11	opis jednego przypadku choroby błony śluzowej jamy ustnej (dokumentacja fotograficzna i histopatologiczna)	1	wykonanie

D – Samokształcenie

Lekarz dentysta jest zobowiązany do ciągłego i aktywnego samokształcenia w celu pogłębienia swojej wiedzy, śledzenia postępów w dziedzinie periodontologii, a w szczególności korzystania z polecanych pozycji piśmiennictwa, uczestniczenia w posiedzeniach edukacyjnych towarzystw naukowych, napisania publikacji i udziału w innych formach samokształcenia wskazanych przez kierownika specjalizacji.

1. Studiowanie piśmiennictwa

Lekarz dentysta powinien zgłębiać wiedzę fachową poprzez śledzenie literatury fachowej oraz znajomość podręczników periodontologicznych i z zakresu chorób błony śluzowej jamy ustnej.

2. Udział w działalności edukacyjnej towarzystw naukowych

Lekarz dentysta powinien uczestniczyć w konferencjach naukowych o tematyce peridontologicznej organizowanych w Polsce, a także w szkoleniach organizowanych przez stomatologiczne towarzystwa naukowe i naukowe towarzystwa medyczne.

3. Przygotowanie publikacji

Lekarz dentysta zobowiązany jest do napisania pracy naukowej opublikowanej w recenzowanym czasopiśmie medycznym, której lekarz jest autorem lub współautorem, lub pracy poglądowej – na temat objęty programem specjalizacji.

4. Dodatkowe dni na samokształcenie

Lekarzowi odbywającemu kształcenie specjalizacyjne przysługuje od dnia 1 stycznia 2019 r., 6 dni rocznie na samokształcenie, przeznaczonych na udział w konferencjach, kursach naukowych, kursach doskonalących i innych szkoleniach, związanych bezpośrednio z realizowaną przez lekarza dziedziną szkolenia specjalizacyjnego, zgodnie z wyborem i potrzebami edukacyjnymi lekarza. Termin i sposób wykorzystania przez lekarza dodatkowych dni na samokształcenie wskazuje w uzgodnieniu z lekarzem kierownikiem specjalizacji poprzez odpowiednie skrócenie innych obowiązkowych elementów szkolenia specjalizacyjnego. Skrócenie to nie może dotyczyć kursów specjalizacyjnych a jedynie stażu podstawowego lub staży kierunkowych, przy czym wszystkie elementy szkolenia specjalizacyjnego (staże) muszą być zrealizowane i zaliczone. Kierownik specjalizacji w pierwszej kolejności decyduje o odpowiednim skróceniu czasu trwania stażu podstawowego, a jedynie w przypadku braku takiej możliwości odpowiednio skraca czas trwania staży kierunkowych, przy czym staż kierunkowy nie może ulec skróceniu o więcej niż połowę czasu trwania przewidzianą programem specjalizacji. Dodatkowe dni na samokształcenie nie wykorzystane w danym roku specjalizacji nie przechodzą na kolejne lata szkolenia specjalizacyjnego.

V. OCENA WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

1. Sprawdziany i kolokwia z wiedzy teoretycznej

Lekarz dentysta jest zobowiązany do:

- 1) zaliczenia sprawdzianu lub kolokwium na zakończenie każdego kursu z zakresu wiedzy objętej programem kursu – u kierownika kursu;
- 2) złożenia kolokwium na zakończenie każdego stażu z zakresu wiedzy objętej programem stażu – u kierownika stażu/specjalizacji.

2. Kolokwia cząstkowe

Lekarz dentysta zalicza u kierownika specjalizacji niżej wymienione kolokwia o tematyce:

- 1) diagnostyka i etiopatogeneza chorób przyzębia;
- 2) leczenie zachowawcze chorób przyzębia;
- 3) leczenie chirurgiczne chorób przyzębia (chirurgia periodontologiczna i chirurgia mukogingiwalna);
- 4) leczenie protetyczne chorób przyzębia;
- 5) farmakoterapia chorób przyzębia;
- 6) diagnostyka i leczenie chorób błony śluzowej jamy ustnej.

3. Bieżąca ocena oraz sprawdziany umiejętności praktycznych

Bieżącej oceny nabywanych przez lekarza dentystę umiejętności praktycznych dokonuje kierownik specjalizacji lub kierownik stażu, w czasie poszczególnych staży. Lekarz dentysta jest zobowiązany do zaliczenia po każdym stażu sprawdzianu umiejętności praktycznych, tj. wykonanych przez lekarza dentystę samodzielnie lub jako pierwsza asysta zabiegów i procedur medycznych objętych programem stażu, co zostaje odnotowane w karcie szkolenia specjalizacyjnego w formie potwierdzenia zaliczenia stażu.

Lekarz dentysta jest zobowiązany do zaliczenia w szczególności niżej wymienionych sprawdzianów umiejętności praktycznych przeprowadzanych przez kierownika specjalizacji w czasie stażu podstawowego w zakresie periodontologii:

- 1) diagnostyka kliniczna chorób przyzębia (testy diagnostyczne chorób przyzębia);
- 2) profesjonalne zabiegi higienizacyjne;
- 3) chirurgia periodontologiczna;
- 4) chirurgia mukogingiwalna;
- 5) leczenie zaburzeń czynnościowych;
- 6) metody unieruchamiania zębów.

4. Ocena pracy naukowej lub pogładowej

Kierownik specjalizacji ocenia przygotowane przez lekarza dentystę opracowania teoretyczne objęte programem specjalizacji: pracę naukową lub pogładową.

VI. CZAS TRWANIA SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

Czas trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie periodontologii dla lekarzy dentystów posiadających specjalizację I stopnia w dziedzinie chirurgii stomatologicznej lub stomatologii ogólnej wynosi 3 lata.

Lp.	Przebieg szkolenia	Czas trwania	
		liczba tygodni	liczba dni roboczych
1	Staż podstawowy w zakresie periodontologii	97	485
2	Staż kierunkowy w zakresie ortodoncji	3	15
3	Staż kierunkowy w zakresie chirurgii stomatologicznej	6	30
4	Staż kierunkowy w zakresie chirurgii szczękowo-twarzowej	2	10
5	Staż kierunkowy w zakresie protetyki stomatologicznej	3	15
6	Staż kierunkowy w zakresie dermatologii	3	15
7	Staż kierunkowy w zakresie anestezjologii i intensywnej terapii	1	5
8	Staż kierunkowy w zakresie hematologii dziecięcej	1	5
9	Staż kierunkowy w zakresie hematologii dorosłych	1	5
10	Staż kierunkowy w zakresie chorób wewnętrznych	2	10
11	Staż kierunkowy w zakresie mikrobiologii	1	5

Program specjalizacji w dziedzinie periodontologii dla lekarzy dentystów posiadających specjalizację I stopnia w dziedzinie chirurgii stomatologicznej lub stomatologii ogólnej

12	Staż kierunkowy w zakresie histopatologii	1	5
13	Kursy specjalizacyjne	11 tyg. i 3 dni	58
14	Urlopy wypoczynkowe	15 tyg. i 3 dni	78
15	Dni ustawowo wolne od pracy	7 tyg. i 4 dni	39
16	Samokształcenie	3 dni	3
	Łącznie	156 tyg. i 3 dni	783
	Dodatkowe dni na samokształcenie (6 dni w każdym roku specjalizacji) przeznaczone na udział w konferencjach, kursach naukowych i doskonalących i innych szkoleniach w danej dziedzinie specjalizacji do wyboru lekarza	3 tyg. i 3 dni	18

W przypadku, gdy w czasie odbywania szkolenia specjalizacyjnego przypadnie rok przestępny czas przewidziany na samokształcenie ulega zwiększeniu o jeden dzień.

VII. PAŃSTWOWY EGZAMIN SPECJALIZACYJNY

Szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie periodontologii kończy się Państwowym Egzaminem Specjalizacyjnym, złożonym z egzaminu testowego i egzaminu ustnego:

- 1) egzamin testowy stanowi zbiór pytań testowych wielokrotnego wyboru z zakresu wymaganej wiedzy określonej w programie specjalizacji;
- 2) egzamin ustny zawiera pytania ustne problemowe, dotyczące wymaganej wiedzy określonej w programie specjalizacji.

Załącznik do programu specjalizacji w dziedzinie periodontologii dla lekarzy dentystów posiadających specjalizację I stopnia w dziedzinie chirurgii stomatologicznej lub stomatologii ogólnej

STANDARDY AKREDYTACYJNE PODMIOTÓW SZKOLĄCYCH

– warunki, jakie musi spełnić jednostka w celu zapewnienia realizacji programu specjalizacji w dziedzinie periodontologii

Podmiot prowadzący szkolenie specjalizacyjne jest zobowiązany spełnić poniższe standardy akredytacyjne:

1. *W zakresie prowadzenia działalności odpowiadającej profilowi prowadzonego szkolenia specjalizacyjnego:*
  - posiadanie w swojej strukturze organizacyjnej jednostki organizacyjnej posiadającej status podmiotu wykonującego działalność leczniczą, udzielającego specjalistycznych świadczeń zdrowotnych z zakresu periodontologii.
2. *W zakresie zapewnienia warunków organizacyjnych umożliwiających realizację programu specjalizacji określonej liczbie lekarzy:*
  - posiadanie odpowiedniego pomieszczenia dydaktycznego wyposażonego w sprzęt audiowizualny, dostęp do Internetu oraz podstawowe podręczniki i czasopisma naukowe z zakresu objętego programem specjalizacji.
3. *W zakresie zapewnienia pełnienia nadzoru nad jakością szkolenia specjalizacyjnego*
  - posiadanie komisji lub powołanie osoby odpowiedzialnej za ocenę jakości szkolenia, organizowanie cyklicznych spotkań z lekarzami odbywającymi szkolenie specjalizacyjne, przyjmowanie i analizowanie zgłaszanych przez lekarzy uwag dotyczących problemów w realizacji ww. szkolenia.
4. *W zakresie zapewnienia monitorowania dokumentacji szkolenia specjalizacyjnego danego lekarza:*
  - a) okresowa kontrola kart szkolenia specjalizacyjnego oraz indeksów wykonanych zabiegów i procedur medycznych lekarzy odbywających szkolenie specjalizacyjne,
  - b) weryfikacja terminowości odbywania i zaliczania kursów specjalizacyjnych, staży kierunkowych oraz wykonywania zabiegów i procedur medycznych objętych programem specjalizacji, dokonywana przez komisję lub osobę odpowiedzialną za ocenę jakości szkolenia.
5. *W zakresie zapewnienia odpowiedniej kadry:*
  - posiadanie kadry specjalistów, którzy mogą pełnić funkcję kierownika specjalizacji lub kierownika stażu kierunkowego określonych w programie specjalizacji.

6. *W zakresie zapewnienia sprzętu i aparatury niezbędnych do realizacji programu specjalizacji:*
  - zapewnienie wyposażenia umożliwiającego realizację programu specjalizacji (1 fotel stomatologiczny na 1 lekarza odbywającego szkolenie specjalizacyjne).

7. *W zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych umożliwiających zrealizowanie programu specjalizacji określonej liczbie lekarzy:*
  - a) jednostka organizacyjna realizuje procedury i zabiegi objęte programem specjalizacji,
  - b) jednostka organizacyjna powinna wykazać się udzielaniem specjalistycznych świadczeń zdrowotnych w liczbie i zakresie umożliwiającym – wnioskowanej liczbie szkolonych – nabycie umiejętności praktycznych wyszczególnionych w programie specjalizacji w dziedzinie periodontologii, z uwzględnieniem staży kierunkowych.